

به نام خدا

شیوه نامه ارزشیابی پیشرفت تحصیلی آزمون کتبی نوبت دوم درس مطالعات اجتماعی پایه نهم

با توجه به این که آزمون کتبی پایانی پایه نهم به صورت آزمون هماهنگ استانی اجرا می شود. این شیوه نامه به منظور راهنمایی طراحان سوالات امتحانی تدوین شده و رعایت مفاد آن الزامی می باشد:

نمره و بارم اختصاص یافته به هر بخش کتاب درسی :

- آزمون کتبی پایانی خرداد ماه یک آزمون بیست نمره ای یه شرح زیر است :
فصل هفتم تا دوازدهم کتاب ۱۵ نمره که به هر فصل ۲/۵ نمره تعلق می گیرد .
فصل اول تا ششم کتاب ۵ نمره به طوری که طراح سوال ، شش بسته ی ۲/۵ نمره ای از شش فصل اول کتاب طراحی و آن را در برگه درج می کند و سپس دانش آموز دو بسته را انتخاب نموده و فقط به سوالات همان دو بسته یا دو فصل پاسخ می دهد .
(توجه : لطفا در جلسه امتحان به دانش آموزان توضیح کافی داده شود که فقط مجاز به انتخاب دو فصل هستند و در صورتی که دانش آموز در بخش اختیاری سوالاتی از فصول مختلف را انتخاب نموده و پاسخ دهد مصحح فقط دو فصل را از ابتدای بخش اختیاری به ترتیب برگزیده و تصحیح خواهد کرد .)

* مشخصات ظاهری برگه امتحان و چینش سوالات :

- با توجه به لزوم طراحی دوازده بسته سوال و همچنین طراحی انواع سوال به صورت تصویر ، نمودار ، جدول ، متن و غیره ممکن است برگه آزمون مانند آزمون های قدیم منحصر به یک یا دو برگ نشود و می تواند حتی تا حد یک دفترچه سوال نیز تدوین و تکثیر شود. لذا طراحان سوال محدودیتی در این زمینه نداشته باشند. ضمنا بهتر است جای کافی برای پاسخگویی دانش آموزان در همان برگه سوال پیش بینی و از انتقال پاسخ ها به برگه جداگانه خودداری شود.
- سوالات هر فصل باید به ترتیب از فصل هفتم تا دوازدهم (بخش اجباری) و سپس از فصل اول تا ششم (بخش اختیاری) در برگه درج شود . سوالات هر فصل با ذکر عنوان یا شماره فصل در یک کادر

قرار بگیرد و از فصل بعدی جدا شود. به عبارت دیگر از در هم آمیختگی سوالات فصول مختلف پرهیز شود. (مانند نمونه سوالات پیوست)

- در صورتی که سوال چند بخش دارد و جنبه های مختلفی را در باره یک موضوع اندازه گیری می کند باید بخش های مختلف آن سوال با حروف الف ، ب ، پ و .. از یکدیگر جدا شود .
- برگه امتحانی باید ظاهر زیبا و آراسته داشته باشد و به فاصله مناسب سطرها و خوانایی و وضوح تصاویر در برگه های سوال توجه کافی شود. به گونه ای که ابهامی برای دانش آموز ایجاد نکند بهتر است زیر کلماتی که دانش آموز باید به آن بیشتر توجه کند ، خط کشیده یا این کلمات برجسته شوند.
- به رعایت اصول نگارشی و کاربرد صحیح فعل و فاعل و نشانه های مناسب مانند نقطه گذاری و علامت سوال و پرانتز و .. نظایر آن توجه دقیق شود و جمله بندی و عبارت سوال روان و ساده باشد.

نکاتی که در طراحی سوالات باید رعایت شود :

- ۱- از دادن سوال از بخش هایی که در کتاب با علامت سوال ممنوع مشخص شده و یا فعالیت هایی که در ارتباط با بخش سوال ممنوع در کتاب درج شده اکیدا پرهیز شود . این بخش ها به منظور فعالیت های کلاسی در کتاب درج شده و در ارزشیابی مستمر مد نظر قرار میگیرد .
(ضمنا این ممنوعیت شامل متون کادر های دیگر کتاب که فاقد علامت مربوطه هستند ، نمی شود .)
- ۲- در طراحی سوالات ، اهداف و انتظارات اصلی یادگیری مد نظر قرار گیرد و از طرح سوالات حاشیه ای و جزئی که با اهداف اصلی ارتباط ندارند پرهیز شود .
- ۳- آزمون روایی و پایایی داشته باشد . آزمون خوب آزمونی است که منعکس کننده ی تمامی هدف های آموزشی و محتوای برنامه باشد اما چون این کار عملا میسر نیست ، معلم با انتخاب سوال ها در واقع نمونه هایی را فراهم می کند تا با آنها کل آموخته ها را بسنجد. روایی یعنی دقیقا همان چیزی ارزیابی شود که مورد نظر آموزش بوده است و پایایی یعنی اجرای آن در دفعات مختلف یا گروههای مخاطب ، نتایج بسیار متفاوتی ببار نیارد . پرسش های غیر مربوط و نادرست از روایی و اعتبار امتحان می کاهد.

۴- با توجه به هماهنگی بودن و متمرکز بودن امتحان، سطح سوالات باید با میانگین شرایط و توان آزمون شوندگان مناطق مختلف هراستان (و نه فقط مدارس خاص یا مناطق برخوردار) متناسب باشد .

۵- استفاده از انواع سوالات عینی (جور کردنی ، چند گزینه ای ، صحیح و غلط و ..) و انشایی در طراحی آزمون پایانی بلامانع است . **فقط طرح سوالات جای خالی ممنوع است** . منظور از سوال جای خالی جمله ای است که طراح آن را می نویسد و جای یک کلمه یا عبارت را خالی می گذارد تا دانش آموز آن را کامل کند .

۶- به منظور پرهیز از غلبه سوالات دانشی یا سنجش تنها یک سطح از یادگیری ، طراحی و توزیع سوالات آزمون به گونه ای باشد که سه طبقه جمع آوری و به خاطر آوردن طبقه پردازش و طبقه کاربرد را پوشش دهد. در طرح سوال از هر طبقه از افعال مختلفی استفاده می شود . برای مثال

الف - طبقه جمع آوری و به خاطر آوردن : نام بردن ، شمردن ، جور کردن و وصل کردن ، به خاطر آوردن ، بازگویی کردن و.....

ب- طبقه پردازش : مقایسه کردن ، بیان دلیل و علت ، طبقه بندی کردن ، بازشناسی کردن ، محاسبه کردن ، تجزیه و تحلیل کردن و.....

پ - طبقه کاربرد : به کار بردن مفاهیم در موقعیت های جدید ، پیش بینی کردن ، اظهار نظر کردن ، پیشنهاد دادن ، قضاوت کردن و

(بدیهی است سوالی که در طبقه کاربرد یا پردازش طراحی می شود طبقه قبلی خود را نیز پوشش می دهد برخی از سوالات ممکن است اندازه گیری هر سه سطح یا طبقه را شامل شود .)

۷- در سوالات تشریحی یا انشایی، دامنه و حدود و ثغور سوال و پاسخ باید روشن و واضح باشد و از سوالات کلی که معلوم نیست دانش آموز در چه حد باید به آن پاسخ دهد پرهیز شود . دانش آموز به خوبی راهنمایی شود و سوال مبهم نباشد. در پایان سوال با ذکر (چند مورد .. کدام جنبه ها .. چند علت ... و نظایر آن ترجیحا حداکثر ۳ یا ۴ مورد) حدود پاسخ مورد انتظار را مشخص کنید .

۸- در سوالات بخاطر آوردنی مانند پرسش در باره یک شخصیت در قالب "من کیستم؟" او کیست؟ و نظایر آن توضیحات و شواهد مستدل در متن سوال به طور کافی درج شود.

۹- در سوالاتی که جنبه درک مطلب، کاربرد و تجزیه و تحلیل دارد، باید اطلاعات کافی در باره موضوع اختیار دانش آموزان قرار گیرد. (برای مثال اگر در باره مهاجرت به یک کشور یا ساعت یک کشور خارج از متن کتاب سوال داده می شود.. باید دانش آموز اطلاعات مربوط به موقعیت و ویژگی های آن کشور را بداند).

۱۰- در طرح پرسش های صحیح و غلط، عبارتی که نوشته می شود باید یا کاملاً صحیح باشد و یا کاملاً غلط. ضمناً صحیح و غلط بودن عبارت نباید بدیهی باشد تا دانش آموز بتواند بدون فکر یا مطالعه موضوع به آن پاسخ دهد.

۱۱- در طرح پرسش های جور کردنی مقولات هر دو ستونی که به هم مربوط می شوند، باید از یک جنس باشند. در طرح پرسش های جور کردنی، باید دستور العمل ها واضح و تعداد یک ستون بیشتر از ستون دیگر باشد

۱۲- در پرسش های چند گزینه ای، بهتر است طول عبارت گزینه ها یکسان باشد و پاسخ های غلط تا حدودی منطقی باشد نه این که آنقدر نا مربوط باشند که بتوان با حدس به غلط بودن آن پی برد. ضمناً از درست بودن دو یا چند گزینه و هیچکدام و همه موارد اجتناب شود.

طرح سوال از تصاویر در صورتی که در متن درس در باره آن ها توضیح کافی داده شده است بلامانع است.

کلید یا پاسخ نامه

همزمان با طراحی برگه آزمون، کلید یا پاسخ سوالات نیز تهیه می شود. باید دقت کرد در برخی سوالات بویژه پرسش های واگردانش آموز میتواند مطالب درستی بر مبنای معلومات یافته های خود و خارج از کتاب درسی بیان نماید یا نظر خود را با استدلال بیان نماید.

تکمیل سیاهه ارزیابی برگه آزمون

شایسته است طراح سوال به منظور ارزیابی نهایی آزمونی که طراحی نموده است سیاهه یا چک لیست ارزیابی سوال را که پیوست است با دقت کامل کند و در صورت لزوم، برگه سوال را بازنگری و اصلاح نماید.

انتخاب طراح سوال

پیشنهاد میشود:

- (۱) طراحان سوال ترجیحاً از بین مدرسان کشوری که در دوره ها، آموزش معلمان را برعهده داشته اند، انتخاب شوند. ضمناً ضرورت دارد طراح سوال حتماً کتاب را در این پایه تدریس کرده باشد.
- (۲) در طراحی سوال حداقل دو نفر همکاری داشته باشند و یک نفر ناظر علمی خبره نیز در مرحله نهایی برگه را رویت نماید.

گروه مطالعات اجتماعی دفتر تالیف کتابهای درسی

سیاهه ارزیابی برگه آزمون

(در صورتی که پاسخ خیر است) مواردی که باید اصلاح کنم	خیر	بله	
			۱- آیا در طراحی سوالات اهداف و انتظارات اصلی یادگیری را در هر فصل در نظر گرفته ام؟
			۲- آیا قواعد نگارشی و دستوری در همه سوالات رعایت شده و از نشانه هایی مانند (., ؟, ...) و .. به درستی استفاده کرده ام؟
			۳- آیا در همه سوالات انشایی , توضیحات سوال کافی است و دانش آموز به خوبی راهنمایی می شود؟
			۴- آیا در سوالات انشایی و تشریحی دامنه و محدوده پاسخ روشن است و دانش آموز متوجه می شود که چقدر و تا چه سطح باید به سوال پاسخ دهد؟
			۵- آیا در طراحی آزمون به همه سطوح یادگیری به اندازه کافی توجه کرده ام؟
			۶- آیا ترتیب چینش سوالات فصل ها درست است

			و از درهم آمیختگی سوالات فصول مختلف پرهیز شده است؟
			۷- آیا سطح دشواری سوالات با سطح متوسط آموزش و امکانات در تمام مناطق استان هماهنگی دارد؟
			۸- آیا زیبایی ظاهر برگه ، جای کافی برای پاسخ فاصله سطور و اندازه قلم و وضوح تصاویر و رعایت شده است؟
			۹- آیا در سوالات مقایسه ای ، جنبه ها و ابعاد یا تعداد موارد مقایسه را مشخص کرده ام؟
			۱۰- آیا در طراحی سوالات، بودجه بندی کتاب و اختصاص بارم مورد نظریه هر فصل رعایت شده است؟

محل امضا و تایید طراح سوال